

Setembre crític | | Actualitzat el 18/02/2018 a les 21:05

Luis Intxauspe: «L'Estat espanyol està en la mentalitat del segle XV, de quan es van conquerir les Amèriques»

Luis Intxauspe és alcalde d'Hernani per EH Bildu i va ser a Manlleu en una trobada sobre economia social i solidària | «Ens agrada parlar d'economia social i solidària... i transformadora» | «L'economia social i solidària ajuda a que les persones visquin millor i siguin més felices» | «El procés català és un referent, i des d'Euskal Herria es mira amb cert punt d'enveja, potser sí que hi ha una mica de catalanitis» | «Els 500.000 euros dels pressupostos participatius són el 20% de la capacitat d'inversió de l'Ajuntament d'Hernani»

Luis Intxauspe | Sara Blázquez

Luis Intxauspe és alcalde d'Hernani, població guipuscoana de poc més de 20.000 habitants. Ho és des de 2011, quan va accedir a l'alcaldia després que la candidatura d'EH Bildu aconseguís 9 dels 17 regidors del consistori, en el retorn de l'esquerra abertzale a l'Ajuntament després de vuit anys d'absència per la il·legalització per part de l'Estat de les formacions de l'esquerra independentista basca. El 2015, després de la seva primera legislatura al capdavant de l'Ajuntament, EH Bildu repetia resultat i aconseguia altre cop 9 dels 17 regidors d'Hernani, i Intxauspe era reelegit alcalde. L'1 i 2 de febrer passats, Intxauspe junt amb altre regidors i tècnics d'aquest municipi guipuscoà van participar a Manlleu a la trobada d'intercanvi

d'experiències i bones pràctiques en economia social i solidària entre els ajuntaments de Manlleu, Cardedeu, Arbúcies i Hernani. El vespre del dia 1 parlàvem amb ell abans del sopar que van fer els participants a la trobada al restaurant de la cooperativa Sambucus al mercat municipal de Manlleu.

Què heu vingut a fer a Manlleu?

Hem vingut a unes jornades d'intercanvi sobre economia social i solidària, que a nosaltres ens agrada parlar d'economia social, solidària... i transformadora. Són unes jornades d'intercanvi entre els municipis de Manlleu, Arbúcies, Cardedeu i Hernani. És una relació que va sorgir el 2016 a la Fira d'Economia Solidària a Barcelona, quan vam conèixer l'experiència de Manlleu. I ja el maig de 2017 vam fer les primeres jornades d'intercanvi a Hernani. I aquestes són les segones. Hem vingut a donar un altre pas en aquest procés que estem treballant des dels municipis amb els agents de l'economia social, solidària, i transformadora.

Quin paper juga l'economia social, solidària -i transformadora!- a Euskal Herria? Allà venen d'una forta tradició cooperativa, a diferència de Catalunya, on el franquisme es va carregar una tradició cooperativa que estava molt arrelada al país.

El moviment cooperativista a Euskal Herria sí que és ampli i conegut, però més el moviment cooperativista com a forma jurídica empresarial. Tenim el Grup Mondragón, per exemple, que és molt conegut, format per cooperatives que en molts casos sí que treballen en base dels principis compartits per l'economia social i solidària, però quan nosaltres ara parlem d'economia social i solidària anem més enllà de la mera forma jurídica de cooperativa com a model empresarial. Però el sentit que ara li donem a l'economia social i solidària és quelcom nou. Al cap i a la fi, l'economia solidària es basa en uns principis que posen a la persona en el centre de tota activitat i on cobrir les necessitats de les persones és la base tant de l'activitat econòmica com de l'organització social. I en això s'està treballant en diferents municipis i a poc a poc es va avançant. En això estem.

Esteu avançant?

Sí, cada vegada hi ha més municipis que comencem a treballar amb aquesta perspectiva, que volem un altre tipus d'organització socioeconòmica. I també cada vegada hi ha més empreses que funcionen amb aquestes coordenades d'economia social i solidària. No hi ha com a tal una xarxa com la XES a Catalunya, o la xarxa de municipis o el Pam a Pam, instruments en els quals aneu uns passos per davant. A Euskal Herria no tenim aquests instruments però sí que s'està treballant i com en altres casos, Catalunya és un dels nostres referents i per això venim aquí a aprendre per seguir avançant.

Quin paper poden jugar i han de jugar les administracions i més concretament les locals, en el foment del cooperativisme o d'aquesta economia social?

La principal funció de les administracions públiques és facilitar aquestes processos. Facilitar ajudant amb recursos econòmics i personals que aquestes noves iniciatives es duguin a terme. Mitjançant programes, com el que tenim a la nostra comarca de formació i acompanyament per a noves iniciatives d'emprenedoria en el marc de l'economia social i solidària. Les administracions públiques podem jugar un paper molt important. I tampoc hem d'oblidar que en l'àmbit de la compra pública i responsable, les administracions també som agents importants que a través de les clàusules socials podem fomentar aquest tipus d'economia.

S'està avançant, en aquest sentit, en el de l'aplicació de clàusules socials en els processos de contractació pública?

En el nostre cas, un dels elements importants que remarquem sempre és el de la formació, a nivell polític, dels càrrecs electes, que és important que nosaltres també aprenguem i coneixem què és i en què es basa l'economia social, però també l'equip tècnic dels ajuntaments. Per això

estem treballant en formació. Però també en incloure aquestes clàusules socials que durant molt de temps n'hi ha hagut amb criteris lingüístics o mediambientals, que els teníem molt treballats, però també se n'estan aplicant de relacionats amb la paritat, el compliment dels convenis col·lectius, la qualitat del treball i les condicions laborals, i tot un seguit de clàusules que s'han d'anar estudiant i treballant en cada contracte.

Luis Intxauspe, durant l'entrevista Foto: Sara Blázquez

L'aposta per l'economia social i solidària segurament requereix d'un convenciment previ, una aposta política, però un cop posades en marxa les iniciatives, es convencen aquells que van ser més reticents en un principi?

En el tema de l'economia social i solidària hi ha un desconeixement a nivell teòric, i això ho hem comentat a les jornades. Moltes hores parlem en el marc teòric del que és l'economia social, les economies plurals, les diferents economies, i el que nosaltres, les institucions i els agents que treballen més en aquest àmbit, identifiquem com a iniciatives d'economia social. I moltes vegades persones o entitats que estan treballant amb criteris d'economia social no es reconeixen com a part d'aquesta economia. Per això és important visibilitzar què és l'economia social, visibilitzar els agents, entitats i iniciatives que hi estan treballant. En aquest sentit, a Catalunya la Fira d'Economia Solidària és un aparador molt important. Això ajuda a visibilitzar-les i que la ciutadania les pugui identificar també en els nostres hàbits de consum, on i què consumim fomentant i ajudant aquest tipus d'iniciatives.

I l'economia capitalista amb quins ulls s'ho està mirant?

En les dades que utilitza l'economia capitalista per mesurar el valor de l'activitat econòmica, que

és el Producte Interior Brut -que és molt discutible-, el percentatge de l'activitat econòmica social i solidària cada vegada és més gran. L'economia capitalista en molts casos, en ser un índex petit, no el veu com un risc. I el que comentàvem també a les jornades, és que moltes vegades des de les iniciatives d'economia social i solidària hem de treballar i saber conviure, i cooperar, amb altres tipus d'economies que a vegades són societats mercantils o autònoms, però que comparteixen també alguns principis com el de democràcia, paritat, cures, i posar les persones al centre de l'organització socioeconòmica. Són compatibles. I els grans agents de l'economia capitalista no sé com ho deuen veure, tot i que cada vegada és més gran el pes d'aquestes iniciatives.

«És important vincular la participació amb la capacitat de decisió. No només fòrums consultius sinó decisius»

Més enllà de l'economia, en quines altres coses es nota que un ajuntament com Hernani, amb 20.000 habitants, molt semblant a Manlleu, hi està governant l'esquerra abertzale amb majoria absoluta per segona legislatura consecutiva?

El foment de l'economia social i solidària és un eix important en el nostre concepte de desenvolupament local. Però també remarcaria el tema de la participació i els pols de decisió. La política d'esquerres s'hauria d'entendre a partir de l'obertura del concepte de governança i que aquesta governança sigui més participativa per a la ciutadania. Tenim en marxa diferents iniciatives i fòrums de participació social, fòrums no de consulta sinó de decisió.

Vinculants?

Vinculants, sí. Tenim un fòrum que organitza tant les festes patronals, la festa major que diríeu aquí, com la de Carnaval. És un fòrum on participen tots els agents socioculturals del municipi, on es prenen totes les decisions. I, com dic, és decisor i vinculant. Tenim el fòrum de paritat, d'igualtat entre dones i homes, on participen diferents agents de l'àmbit feminista així com persones a títol personal i l'Ajuntament. I a l'Ajuntament el que fem és tramitar burocràticament aquestes decisions. És com el fòrum de joventut, on treballem les polítiques de joventut, o els pressupostos participatius, on 500.000 euros del pressupost es decideixen...

Del pressupost variable, quin percentatge serien aquests 500.000 euros?

És el 20% de la capacitat d'inversió que té l'Ajuntament d'Hernani. Són iniciatives que han d'arrelar, perquè la cultura de la participació també l'hem d'aprendre, i que la participació no és anar a un lloc, donar la meua opinió i que se'm tingui en compte. Que també implica altres compromisos per part de la ciutadania. Però per això és important que la ciutadania quan participi sàpiga prèviament que la seva opinió és important i que en aquell lloc es decidiran coses. És important vincular la participació amb la capacitat de decisió. No només fòrums consultius sinó decisius.

Un moment de l'entrevista al restaurant Sambucus de Manlleu Foto: Sara Blázquez

Esteu aconseguint que augmenti la participació, i de forma homogènia en diferents capes socials, etc?

En alguns aspectes la participació és més gran... En l'àmbit cultural la trajectòria és de més anys i per tant la participació és més gran. El consell d'igualtat, paritat i equitat també porta més de 10 anys treballant. A Hernani el feminista és un moviment que està molt en auge, portant polítiques molt interessants, amb unes perspectives valentes, diria jo... i per tant és un fòrum que va a més. I en els pressupostos participatius, s'hi està treballant i la participació també és cada vegada major. Però tot s'emmarca en quin és el concepte de governança.

De la teva experiència de sis anys a l'alcaldia, amb què et quedes, i què preferiries oblidar?

Sempre dic que quan persones com nosaltres, que no venim d'una trajectòria política de partits com en altres candidatures, sabem el que sabem i tenim uns coneixements, i el que a mi m'han aportat aquests sis anys i els dos que em queden, és tenir noves perspectives i nous coneixements. És veritat que tot aquest àmbit de l'economia social, solidària i transformadora ha estat un dels àmbits on més he après, he sabut que l'organització socioeconòmica d'un territori és molt important per al desenvolupament i el benestar de les persones, perquè les persones que vivim en el territori visquem millor i siguem més feliços. I estem treballant en projectes amb persones en risc d'exclusió, reinserint-les en el mercat de treball a través de la formació de noves cooperatives que donen resposta a necessites en àmbits com els de la gent gran i les cures. Projectes ubicats en un espai d'incubadora que comparteixen amb el de la Casa de la Dona i els serveis d'atenció a l'ocupació. Tot això són sinergies que hem de treballar conjuntament. És el tema que a mi m'ha motivat més. És el que m'ha aportat més satisfacció. I no tinc especial record de cap moment que ho hagi passat malament. Soc una persona bastant optimista.

Des de 2016 també presideixes Udalbiltza, l'assemblea d'electes municipals d'Euskal

Herria. Quins objectius té Udalbiltza?

Udalbiltza va néixer el 1999 amb uns objectius, però després l'Estat espanyol va posar en marxa un procés judicial en contra seu, va empresonar la seva direcció, i Udalbiltza va entrar en una fase d'impàs, fins que va sortir una sentència absolut a tots els imputats. Es va tornar a reestructurar i Udalbiltza és l'única administració pública dels set territoris d'Euskal Herria que acull tant a ajuntaments com a càrrecs electes i el 2017 hem fet un període de vuit mesos de reflexió per marcar-nos els objectius dels propers 10 anys. Els objectius principals que han sortit són el treball en xarxa, crear àmbits de relació institucional entre diferents ajuntaments, càrrecs electes, ciutadania i entitats civils dels diferents territoris, per conèixer-nos més, treballant en termes de desenvolupament socioeconòmic des de la perspectiva territorial d'Euskal Herria com a nació. I treballar la relació amb altres pobles sense estat -encara-, com pot ser, i principalment, Catalunya. 2017 ha estat un any molt important per a Catalunya, i a Udalbiltza tenim una relació molt estreta amb l'AMI, l'Associació de Municipis per la Independència, col·laborem en diferents projectes i hem seguit d'aprop el procés català, participant l'1 d'octubre com a observadors al referèndum, i mostrant el nostre suport obert al procés i als càrrecs electes catalans per tota la tasca que s'està duent a terme perquè la ciutadania expressi la seva voluntat i el seu dret a decidir.

Això enllaça amb la següent pregunta, el temazo. Amb quins ulls es mira des d'Euskal Herria el procés d'independència de Catalunya?

Molt expectants. A Catalunya, segons ho veiem nosaltres, és tota una nació la que està treballant en aquest procés de decidir què vol fer. Tota una nació, on la ciutadania i els càrrecs electes van conjuntament i de la mà. Tot aquest procés ha ajudat a que a Catalunya hi hagi una major confiança cap a la classe política. Això que no existeix a Espanya, on la classe política es relaciona amb la corrupció. A Catalunya la política, tant municipal com nacional, s'ha revaloritzat. I ho mirem amb expectativa, ja que el camí que pugui fer Catalunya cap a la creació de la República serà molt important per a Euskal Herria. Per tant, tot el nostre suport al poble català perquè decideixi lliurement el seu futur i que aquests moments d'incertesa portin a bon camí.

Luis Intxauspe, a l'entrevista amb Setembre a Manlleu Foto: Sara Blázquez

El refranyer diu que les comparacions són odioses, però durant molts anys, per no dir dècades, l'esquerra independentista catalana havia admirat el moviment d'alliberament nacional basc, fins el punt que es parlava de basquitis. S'han canviat les tornes els últims anys?

És veritat que estem expectants al que està passant i al que ha passat. L'anàlisi que fem és que són dos processos diferents, el que ha dut a terme el poble basc, si més no el bloc independentista del que formem part algunes forces polítiques, i el procés català. Les condicions també han estat diferents. Però sí que és un referent, i des de diferents àmbits es mira amb cert punt d'enveja. Potser sí que hi ha una mica de catalanitis. I fins i tot allà, segons amb qui parles, hi ha gent que diu que hem de mirar el procés català, no al que està passant ara, sinó a la trajectòria que ha portat que tota una massa social de sobte canvia o aconsegueix mobilitzar-se per un procés independentista com l'actual. És el tipus d'estudi o comparació que poden ser interessants, tot i sent dues situacions sociopolítiques diferents.

De tota manera, aquí també podem veure el vas mig ple o mig buit. És cert que mai s'havia arribat tan lluny, fins la declaració formal de la República. L'Estat espanyol segur que té clar que si es consumés, al minut 1 el poble basc es posaria en la graella de sortida. Però per altra part, s'ha hagut de sacrificar la nació completa. Vosaltres esteu parlant d'Euskal Herria, dels set territoris... i aquí estem parlant només d'un. Valoreu també tots aquests pros i contres?

Aquest és un dels elements que diferencia els dos processos. Allà des de l'esquerra independentista, sí que s'està treballant amb una perspectiva de nació, dels set territoris, i s'ha treballat així durant moltíssims anys. Aquí es planteja un procés on el Principal es proclami independent, com a república, i després ja es veurà què passa amb els Països Catalans. I sí que

és veritat que si el procés independentista català culmina amb la declaració de la república i la posta en marxa d'estructures d'estat republicanes, l'Estat espanyol té un problema amb el poble basc. Per això l'Estat està responent aquí a Catalunya amb totes les seves armes i estratègies. A Euskal Herria coneixem molt bé què és la repressió de l'Estat, i ara està repetint el mateix esquema aquí. Per a l'Estat, Espanya és una i indivisible. Crec que l'Estat espanyol està en la mentalitat del segle XV, de quan es van conquerir les Amèriques, aquesta mentalitat conquistadora de supremacia és la que la porta a no saber gestionar moments polítics com els que viu ara Catalunya, o ha viscut abans amb el poble basc. És un repte que ara teniu a Catalunya, també important per a la nació basca.

«A Euskal Herria determinades reaccions sobre Catalunya posen cadascú al seu lloc»

Per on passa el procés d'alliberament nacional basc?

Passa per treballar per aconseguir una majoria social que doni suport al dret a decidir. En aquest moment, en teoria, almenys als territoris de la comunitat autònoma basca i de Navarra, les majories parlamentàries són partidàries del dret a decidir. O això és el que diuen. Però no és real. S'han aconseguit alguns acords entre les diferents forces nacionalistes, sobretot entorn a la dinàmica de Gure Esku Dago. I la filial de Podemos també dona suport al dret a decidir. Si més no és el que diuen. Però és interessant escoltar les valoracions que s'estan fent del que està passant a Catalunya des de diferents forces polítiques, que com passa entre els programes electorals i la realitat, doncs no són el mateix. Hi ha declaracions del Partit Nacionalista Basc respecte al procés català molt diverses, que poden anar del blanc al negre, i això crea dubtes sobre la seva posició. I en teoria Podemos Euskadi sí que sempre s'ha presentat a favor del dret a decidir, però després veiem la reacció de Podemos a nivell estatal respecte el procés català i ens fa dubtar sobre el seu discurs. Quan una situació és real és quan veus realment el plantejament polític de cadascú. En aquest sentit, determinades reaccions sobre Catalunya posen cadascú al seu lloc.

Parlem una mica de l'esquerra abertzale. Fins a quin punt ha notat el desgast a causa de la seva entrada a les institucions, a governar? I no parlo de desgast electoral, que pot tenir la seva lògica, sinó d'implantació i lluita als carres, entre les classes populars.

L'esquerra abertzale ha fet una aposta en els últims anys per ser a les institucions. Haver-ne estat fora durant anys va ajudar a treballar en altres àmbits, del carrer, associatiu, etc. Tornar a les institucions sí que implica un treball i una energia. Però també s'està duent a terme un procés on EH Bildu ha passat de ser una unió de partits a ser una marca per presentar-se a eleccions i això dona marge perquè l'esquerra abertzale, amb Sortu, el moviment sindical, el moviment juvenil... treballi en altres àmbits. Conjugant totes aquestes majories per dur a terme el seu projecte social i independentista, i també en un altre àmbit important per a l'esquerra abertzale, com són les conseqüències del conflicte. Sembla que des del 2011 quan ETA va deixar l'activitat armada i el 2017 va entregar les armes, que el conflicte com a tal no existeix, però les conseqüències hi continuen sent, amb 300 presos polítics dispersats per l'estat francès i espanyol.

Acabem com hem començat. Parla ves d'economia social, solidària, i has afegit transformadora. La paraula «transformadora», que sona molt bé i ens agrada molt usar-la, a vegades pot semblar buida de significat. Tu quin significat li dones? M'has parlat d'una cosa bonica, que és viure millor i ser més feliços. Seria això?

Parlem de transformar aquesta societat. Vivim en un sistema d'organització social i econòmica capitalista, on gran part de la població viu i treballa en males condicions perquè una minoria visqui

bé. Això és el que hem de transformar. I en què es basa aquesta transformació? En un altre model. I aquest model es basa en fer que les persones vivim en un tipus d'economia i organització social on es tinguin en compte les necessitats reals de les persones, i no el lucre. I com satisfem aquestes necessitats vitals, en àmbits com el de la cura i el benestar. Per això jo deia que l'economia social i solidària ajuda a que les persones visquin millor i siguin més felices. En aquest sentit són molt importants les aportacions de l'economia feminista que treballa molt aquests temes, amb la persona al centre i amb reflexions sobre el treball productiu i reproductiu i les cures. Són aportacions que hem de recollir per convertir el model actual en un altre on vivim millor, ens cuidem més i siguem més feliços.